

Sem Bys Grandebrev.

Fra afdøde Pastor HENR. LAURSENS Samlinger.

I DEN HELLIG TREFOLDIGHEDS NAVN haver vi underskrevne meenige Naboer og Grander i Sem-Bye paa egne og alle Vedkommendes vegne til Sem-Bye og Indbøgernes Nytte og Gavn [vedtaget, at] efterfølgende Poster aarlig skal holdes og efterkommes i alle vores Lives Tid og vores Børn og Byens Folk:

Første Post: Hver i Byen skal lade sine Sviin ringe, naar de vil vraade, paa den dag Granderne slutter og advares, eller bøde til Viden een Skilling danske for hver Sviin for hver dag de der efter befindes af Forsømmelse, men skeer det af Modtvillighed, da pantes for hver Sviin 8 sk. hver Uge det uringet befindes, og saa snart Kornet er hjemført, dem strax at ringe indtil Vinteren.

2. Af hver Creatur, enten Øg, Fæe, Faar eller Sviin, som befindes at gjøre Skade i Korn eller Eng udi Indemark eller Udemark, bøde 2 skilling til Viden for hver gang og betale Skaden, og hvo det seer, enten os selv, Børn eller Folk, og ikke vil tage det af eller forvise, give til Viden 8 sk. og betale Skaden Creaturet gjør.

3. Skal vi samtlig paalegge og møde paa Grandestævne 8te dage før St. Woldborg dag angaaendes vores Faarhiord at lade vogte, enten der skal holdes Hyrde med den eller den skal gaae omkring i Byen, hver da enhver skal give tilhiende, hvor mange Faar hand haver at lade gaae med Hiorden, og dersom der enten skal holdes en Hyrde med den, eller den skal gaae omkring i Byen, da skal den vogtende af hver 4 Faar 1 dag, og af hver Faar, som dølges, skal gives 4 sk. til Straf, og som bemeldte Faare Hiord skal gaae i en Hiord og holdes Hyrde til den, eller som meldt er at gaae omkring i Byen, da skal Hyrden vel forvare Kornet, og hvis de gaer over Kornet, eller gjør Skade, betale for hver 10 Faar og Lam 1 sk.

4. Og skal vi samtlig hegne vores Rug-Sæd og Indemarke-Baarer til St. Woldborg dag hver Aar, og siden holde hverandre uden Skade, og holde sin Qvæg og Creature paa egen Jord, og hvem som overtyrer paa andres Jord, eller lader deres Creature gaae i andres Græs, til all Kornet er inde, da at have forbrudt af hver Høved, lidet eller stor, 4 sk. og betale Skaden, undtagen det Qvæg som bæsser løs, men gjør det Skade paa Leeder eller Diger, da skal di som Qvæget eyer, pligtig være det igien forsvarlig at opbygge og forfærdige, eller og have forbrudt 2 sk. og stille den tilfreeds, som Leedet eyer, saa skal og vores Leeder være hængt og Digerne overalt være lugt og færdiggjort til hver St. Woldborg dag, og hvis Sviin eller Giæs efter den dag gaer i andres Korn eller Græs, da at bøde for hver Sviin 1 sk. og 10 Giæs 2 sk. til Brøde og betale Skaden, og dersom Digerne ej til samme Tid er forsvarlig færdiggjort, 8 sk. til Straf, men bliver siden Skaar derpaa og den skyldig advares og ej strax oplukker det, bøde til Viden 2 sk.

5. Hvor som holder uden Byes Faar eller Giæs paa Fælled eller Gade, haver forbrudt til sine Grander 2 mk. Hvis øde Gaarde og Huuses Diger som findes brøstfærdig, skal vi samtlig holde ved lige, og hvem som ikke vil, haver forbrudt 8 sk., saavel skal vi holde Diger og Leeder ved Magt til Kornet er inde, og hvo der drager igiennem

Leeder og ej lukker dem efter sig, haver forbrudt 8 sk. til Viden.

6. Maae og ingen understaae sig, enten selv, Folk eller Børn, at oprykke eller oprykke lade Erter, langt mindre borttage dem, uden de vil lide efter Loven eller giver hver gang 8 sk.

7. Saa maae og skal ingen af os slaae Græs i Fællis Kiær, med mindre de haver det i samtlig Granders Minde, uden 2 mk. til Brøde, ey heller maae nogen slaae Liung eller grave Tørve videre end til deres egen Fornødenhed og Felle kand taale efter Loven, ikke heller maae lade slaae Liung og grave Tørv, selv eller ved andre enten bortføre eller bortføre lade til andre ved Dag og Nat under 2 mk. straf til Viden.

8. Og hvem som skal holde Faar-Hiorden eller lade Hiorden uddrive, skal den inden 2 Timers Forløb efter Solens Opgang være uddreven, hvis ikke skeer, haver forbrudt 4 sk., om det ellers er timelig Weyrlig, saa maae og ingen tyre i Melle, førend hver mand høster, eller det bliver opgiven paa Grandstævne, ey heller tyre imellem andres Rader eller i andres Rade-Steder, førend de bliver reven, men enhver skal holde paa sit eget, til alt Kornet er inde, ikke heller maae tyre deres Høvder imellem Korn-Rader om Natte-Tide, som ligger imellem Naboernes, endskiønt det er paa deres egen Stub Jord, med mindre de vil bøde for hver Høved 4 sk. danske.

9. Dersom Udenbyes Folk fordrister dem at slaae Liung eller grave Tørve i vores Heede og Felle, da vi samtlig at afvende det saa vidt Loven tillader, saa vel og som Udenbyes Folk skulde fordriste sig at lade deres Quæg eller Faar vogte i vores Mark og Fellig, da skal vi samtlig være følgagtig det enten at indtage eller i andre maader det afvende, vil nogen ikke være følgagtig i forskrevne Poster, da skal han have forbrudt 1 mk., uden saa er, hand er i lovlig Forfald, da skal hand have een i sit Sted, saa maae og ingen af Granderne bortleye Græsning til Udenbyes Folk uden 4 mk. Straf til Viden, med mindre Byemændene ey vil give saa meget som Udenbyes, ey heller maae nogen af os oprykke eller oprykke lade Græs paa Tolderne imellem andres Korn, uden hand vil bøde 2 mk. hver gang til Viden.

10. Om nogen smaae Børn af Ufornuftighed jager anden Mands Creature løs ved Korn eller Eng udi Indmark eller Udmark, skal første gang straffes af Forældrene med Hug, men skeer det anden gang af Forsæt, da betale Forældrene til Straf for dem 8 sk. til den eller dennem slig Fortrædelighed omgaaes imod, og skeer det af nogen, som er kommet til nogenlunde skiolds Alder og Forstand, og ej vil fæste det igien, bøde for hver Høved 1 mk., men skeer det forsættlig og af Fortred af nogen Byemand, Kone, Svend eller Pige, da bøde første gang 1 Lod Sølv og betale Skaden, men siden for hver gang 1 Rd. Courant og betale Skaden efter lovlig Bevis.

11. Lader nogen med Forsæt sine Creature gaae løs i Marken ved Korn eller Eng, bøde for hver Øg eller Høved første gang 8 sk., anden gang dobbelt, men for Faar eller Sviin halv saa meget.

12. Hvis Føll som enhver kand have, skal de holde paa deres egen Jord, og saa snart der bliver Kierne i Kornet, da at holde dem ude fra andres Korn, indtil all Kornet er inde, og hvis de skulle befindes i andre deres Korn, da at betale af hver Føll 2 sk. og betale Skaden.

13. Ey heller maae nogen Huus-Folk slaae Liung eller grave Tørve i vores Heede og Mark og det til andre Byer bortføre uden 2 mk. Bøde hver gang de befindes.

14. Om Sommeren hver Søndag efter Prædiken skal hver Mand i Byen eller hans visse Bud møde paa Gaden til Grandstævne, eller bøde til Viden hver gang 1 sk., og alt hvad der paa Grandstævne vedtages eller slutes, skal holdes saa fuldt som det i vores Grande-Breves Poster, men dersom nogen med Uvidenhed skulde undskylde sig, skal dette Grande-Brev hver 3die Søndag paa Grandstævne læses til alles Efterretning.

15. Hvem som giver sig i Skienden med nogen, naar det lovlig er beviist at have forbrudt sig, da bøde de der for 4 sk., og hvo som dølger med nogen i foreskrevne Poster, og det hannem over bevises at have seet det, da bøde der for til Viden 8 sk.

16. Skal hver Aar een af Byemændene være Oldermænd og have 2 Vide-Kiep og Grande-Stav med hver Mands Navn og Rum ved hvert Navn, hvor paa hver sin Brøde den heele Uge hver Søndag antegnes, og den at gaae om i Byen fra Naboe til anden aarligen.

17. Alle Bøder og Straf skal ved os selv fra hinanden udpantes uden nogen Paaklage, og hvem som ej med Villie vil betale sin Brøde, sætter sig til mod Verie i Ord eller Gierning, haver forbrudt 1 Rd. Courant.

18. Og skal den, som haver Vide-Kiep dette Aar, pante i toe af Naboers Medfølgende i det allermindste.

19. Hvis Enge, Marker og Kiær som her til Byen ligger, skal enhver hegne ad St. Woldborg dag som andet Indmarks Græsning eller straffes som meldt er i det 4de Post.

20. Hvis Ræstrand som allereede er skift, beholder enhver for sin egen Skifter, skulde nogen fordriste sig enten aabenbare eller hemlig at tage for anden Mands Skifter, betale til den, det er taget fra, 2 mk. danske.

Hvilke forskrevne Poster vi samtlige Sembye-Mænd her med til meenige Mands Gavn og Nytte og beste [haver] vedtaget, og her med til samtlig os og vores Hustru og Børn uryggelig Vide og Skik for os og vores Efterkommere for at bolde hinanden uden Skade og skadesløs i alle maader. Dette til ydermeere Bekræftelse haver vi dette med vore Hænder og Boemærke underskrevet.

Datum Sembye d. 1. Julii 1752.

Anders Olesøn. An Rasmus Dotter. Christen Nielsøn Barslef. Christen Povelsøn Helligsøe. Jens Povelsøn. Niels Odgaard. Christen Nielsøn. Poul Madsøn. Christen Andersøn. Las Christensøn. Christen Povelsøn, Anne Christens Dotter Grud. Christen Christensøn Fomsgaard. Jens Christensøn. Knud Pedersøn. Christen Poder. Madts Møller. Christen Pedersøn.

Denne Grandebrev er mig tillige med den gamle foreviist, som er rigtig efter samme, hvilket formedelst dets Ælde og Ulæslighed skyld her ved bliver oversat, og i alle maader bør holdes efterrettelig, saa vidt mig er vedkommende, dernest at den bliver denne Herredstings Protocoll tilført, saa og med Rettens Paaskrift tilbage leveret.

Hindsels d. 5. Decbr. 1752.

P. Isagger.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1949, side 396-401)